

บทที่ 4

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาบทนี้แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับเงินได้ และหลักเกณฑ์การจำแนกประเภทเงินได้ได้
2. อธิบายแนวความคิดและขั้นตอนการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้
3. อธิบายโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้
4. อธิบายภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้
5. อธิบายผลทางเศรษฐกิจของการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้

2. สรุปเนื้อหา

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับเงินได้ (concept of income)

ศาสตราจารย์ Robert Murray Haig และศาสตราจารย์ Henry C. Simons ได้ให้ความหมายของคำว่า “เงินได้” ดังนี้¹

Robert Murray Haig ได้นิยามไว้ว่า

“เงินได้ คือ การเพิ่มขึ้นของอำนาจของบุคคลที่จะสนองความต้องการของตนเอง ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อำนาจดังกล่าวนี้ ประกอบด้วย เงินหรือสิ่งอื่นใดที่อาจวัดค่าได้ในรูปของเงิน ”

Henry C. Simons ได้นิยามไว้ว่า

“เงินได้ คือ ผลบวกของการบริโภคและการเปลี่ยนแปลงของระดับทรัพย์สินสุทธิ ”

คำนิยามดังกล่าวข้างต้นนี้มีความหมายในทำนองเดียวกัน นักเศรษฐศาสตร์การคลังจึงนำเอาคำนิยามทั้งสองมารวมกัน และเรียกว่า คำนิยามของ Haig - Simons ดังนี้ .

“ เงินได้ คือ มูลค่าในรูปตัวเงินของการเพิ่มขึ้นของอำนาจของบุคคลที่จะสนองความต้องการของตนเองในช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งมีค่าเท่ากับผลบวกของจำนวนการบริโภคในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และการแปลงระดับทรัพย์สินสุทธิ ”²

การเพิ่มขึ้นของอำนาจของบุคคลที่จะใช้สนองความต้องการของตนเองจะรวมเอาศักยภาพในการเพิ่มขึ้นของการบริโภคจากเงินได้ทุกๆ แหล่งไม่ว่าจะเป็นเงินได้ประเภทใด เช่น ค่าจ้าง เงินเดือน กำไรจากธุรกิจ ค่าเช่า ค่าสิทธิ เงินปันผล และดอกเบี้ย เป็นต้น

2.2 หลักการและวิธีการจำแนกประเภทเงินได้

ในการแบ่งประเภทเงินได้ Paul A. Samuelson ได้เสนอแนะให้แยกเงินได้ออกเป็นสองประเภท คือ เงินได้ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรง (earned income) หรือเงินได้จากการใช้แรงงาน และเงินได้ที่ได้มาโดยมิต้องอาศัยน้ำพักน้ำแรง (unearned income) หรือเงินได้ที่ไม่ต้องใช้แรงงาน ซึ่งเป็นการจำแนกตามความยากง่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้แต่ละประเภทที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และอัตราภาษีให้แตกต่างกัน หรือควรรวมเงินได้ทุกประเภทของบุคคลและดำเนินการจัดเก็บบนหลักเกณฑ์เดียวกัน ระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้วิธีแรกซึ่งแยกเงินได้แต่ละประเภทของบุคคลออกจากกัน เราเรียกว่า ภาษีเงินได้เฉพาะประเภท (schedule income taxation) และส่วนระบบการจัดเก็บภาษีวิธีที่สองซึ่งรวมเงินได้ของบุคคลทุกประเภท เราเรียกว่า ภาษีเงินได้รวมประเภท (global income taxation) วิธีการคำนวณภาษีทั้งสองวิธี ต่างก็มีข้อดี ข้อเสีย ทั้งในแง่ของการจัดเก็บและผลต่อความเป็นธรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้แต่ละประเภทออกจากกันซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นในเรื่องของความยากง่ายในการได้มาซึ่งเงินได้แต่ละลักษณะ เงินได้แต่ละประเภทจึงควรมีโครงสร้างอัตราภาษีแตกต่างกัน ทำให้การจัดเก็บภาษีบรรลุผลการกระจายความเป็นธรรม แต่การบริหารจะยุ่งยากมาก ส่วนการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดแบบรวมคำนวณภาษีของเงินได้ทุกประเภทเข้าด้วยกันอันเป็นแนวคิดที่ละเลยในเรื่องความยากง่ายของเงินได้ แต่ได้เน้นไปที่ศักยภาพของเงินได้ในการใช้สนองความ

ต้องการการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดนี้จึงทำให้การชำระความเป็นธรรมของภาษีอ่อนด้อยลง
แต่ง่ายในการบริหารการจัดเก็บ

2.3 อำนาจของรัฐบาลในการจัดเก็บภาษีเงินได้

ตามหลักวิชาการภาษีอากรนั้นรัฐ ๆ หนึ่งจะเก็บภาษีจากบุคคลใด ๆ ใดนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างรัฐนั้นกับบุคคลที่ต้องเสียภาษีอย่างใดอย่างหนึ่ง จากหลักการที่นิยมใช้ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลผู้จัดการเก็บภาษีกับผู้เสียภาษีซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 3 หลักใหญ่ๆ คือหลักถิ่นที่อยู่ (resident rule) หลักแหล่งเงินได้ (source rule) และหลักสัญชาติ (citizenship rule) ดังนี้³

2.3.1 หลักถิ่นที่อยู่

ตามหลักถิ่นที่อยู่ถือว่าผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศใดต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาลของประเทศนั้นไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากว่า บุคคลที่เข้ามาอยู่อาศัยต่างก็ได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะของรัฐบาล ดังนั้น บุคคลนั้นจึงต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาลด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าเงินได้ที่ได้รับนั้นจะเกิดขึ้นในประเทศหรือต่างประเทศ เพียงแต่เงินได้ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศจะเสียภาษีก็คือเมื่อนำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศ โดยทั่วไปหลักถิ่นที่อยู่จะยึดเอาจำนวนวันที่บุคคลเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศถึง 180 วัน ของปีภาษีหนึ่ง ๆ ว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ

2.3.2 หลักแหล่งเงินได้

ตามหลักแหล่งเงินได้ถือว่า เงินได้ที่เกิดจากแหล่งในประเทศใดต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาลของประเทศนั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่า เงินได้ที่บุคคลได้รับเป็นผลจากการใช้ทรัพยากรของประเทศนั้น เงินได้ทุกรูปแบบที่บุคคลได้รับไม่ว่าจะได้มาจากการใช้แรงงานหรือได้มาจากทรัพย์สินจะต้องเสียภาษีในประเทศนั้น

2.3.3 หลักสัญญาชาติ

ตามหลักสัญญาชาติถือว่า บุคคลที่ถือสัญชาติของประเทศใดต้องเสียภาษีให้กับรัฐบาลของประเทศนั้น ทั้งนี้ เนื่องจากบุคคลนั้นได้รับการคุ้มครองและได้รับประโยชน์จากสินค้าและบริการสาธารณะของรัฐบาล

หลักการทั้งสามหลักที่กล่าวมาในทางปฏิบัติ มีอยู่ 2 หลักเท่านั้นที่นิยมนำไปใช้ คือ หลักถิ่นที่อยู่ และหลักแหล่งเงินได้ บางประเทศก็ใช้ผสมกัน ในกรณีของประเทศไทย การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลต่างก็ใช้ทั้งสองหลักผสมกัน

2.4 ขั้นตอนการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ขั้นตอนการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การรวมเงินได้พึงประเมิน (gross income หรือ assessable income) ขั้นตอนที่สอง หายเงินได้ปรับปรุงแล้ว (adjusted gross income) และขั้นตอนที่สาม หายเงินได้สุทธิหรือเงินได้พึงคำนวณภาษี (net income หรือ taxable income) ดังนี้

2.4.1 การรวมเงินได้พึงประเมิน

เงินได้พึงประเมิน คือ เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ของประเทศนั้น ๆ โดยทั่วไป เงินได้พึงประเมินจะประกอบด้วยเงินได้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่อาจคำนวณค่าได้เป็นเงินที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเงินได้พึงประเมินนี้ยังมิได้สะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของอำนาจของบุคคลที่จะสนองความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเพราะยังมีได้หักค่าใช้จ่ายที่ผู้มีเงินได้ต้องสูญเสียไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้นั้น

2.4.2 เงินได้ปรับปรุงแล้ว

เงินได้ปรับปรุงแล้ว เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เงินได้หลังหักค่าใช้จ่าย เป็นเงินได้ที่สะท้อนถึงการเพิ่มขึ้นของอำนาจของบุคคลที่จะสนองความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง เพราะได้หักค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งเงินได้นั้นออกแล้ว อย่างไรก็ตาม เพื่อความเป็น

กรรมในหมู่ผู้เสียภาษีอากรกฎหมายจะต้องบัญญัติหลักเกณฑ์ในการหักค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งเงินได้ไว้อย่างชัดเจน

2.4.3 เงินได้สุทธิ

เงินได้สุทธิหรือเงินได้พึงคำนวณหาภาษีที่ต้องชำระ เป็นเงินได้ที่ได้จากการนำเอาเงินได้ปรับปรุงแล้วมาหักค่าลดหย่อนต่างๆเพื่อบรรเทาภาระภาษีแก่ผู้เสียภาษีอันเป็นการปรับปรุงฐานภาษีให้เป็นธรรมในแง่ของการภาษีอากร โดยปรับฐานภาษีให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัวของผู้เสียภาษี รวมทั้งการหักค่าลดหย่อนเพื่อบรรล่วัตถุประสงค์ในด้านอื่น ๆ โดยการให้หักค่าลดหย่อนที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาระการเลี้ยงดูครอบครัว อย่างไรก็ตาม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมกฎหมายจะต้องบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน

2.5 โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย

2.5.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ตามประมวลรัษฎากรกำหนดให้บุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีดังนี้

- (1) บุคคลธรรมดา
- (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่ไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคล
- (3) ผู้ถึงแก่ความตายก่อนถึงกำหนดยื่นแบบแสดงรายการ
- (4) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

2.5.2 อำนาจของรัฐบาลในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของไทย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยจัดเก็บโดยอาศัยหลักแหล่งเงินได้ (source rule) และหลักถิ่นที่อยู่ (resident rule) ดังความในมาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากรดังนี้

“ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่การทำงานหรือกิจการที่ทำในประเทศไทย หรือเนื่องจากกิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือ

เนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ ไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศไทย

ผู้ที่อยู่ในประเทศไทย มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีที่ผ่านมาแล้วเนื่องจากหน้าที่การงานหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ เมื่อนำเงินได้พึงประเมินนั้นเข้ามาในประเทศไทย

ผู้ที่อยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะรวมเวลาถึง 180 วันในปีภาษีใด ให้ถือว่าผู้นั้นอยู่ในประเทศไทย ”

2.5.3 ความหมายของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรเรียกว่า “ เงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี ” ดังความในมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

เงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี หมายความว่า เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้ตามที่กำหนดไว้ ในหมวดว่าด้วยภาษีเงินได้แห่งประมวลรัษฎากร และหมายความรวมถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน

จากบทบัญญัติข้างต้น เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่

- (1) เงิน
- (2) ทรัพย์สินซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน
- (3) ประโยชน์ที่อาจคำนวณได้เป็นเงิน
- (4) ภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้
- (5) เกรตติภาษีตามที่กฎหมายกำหนด

2.5.4 ประเภทของเงินได้และหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่าย

เงินได้ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยตามมาตรา 40 แห่งประมวล
รัษฎากร เรียกว่า เงินได้พึงประเมิน (assessable income or gross income) แบ่งออกเป็น 8
ประเภทตามลักษณะการได้มาของเงินได้ สรุปได้เป็น 3 หมวด คือ

หมวดที่ 1. เงินได้จากการจ้างงาน (income from employment) ซึ่งประกอบไปด้วย
เงินได้ประเภทที่ 1 และ ที่ 2

หมวดที่ 2. เงินได้จากทรัพย์สิน (income from property) ซึ่งประกอบด้วยเงินได้
ประเภทที่ 3 , 4 และ 5

หมวดที่ 3. เงินได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัว (income from unincorporated
enterprise) ซึ่งประกอบด้วยเงินได้ประเภทที่ 6, 7 และ 8

รายละเอียดเกี่ยวกับเงินได้แต่ละประเภท หลักเกณฑ์และอัตราค่าใช้จ่ายที่
กฎหมายยอมให้หักได้ มีดังนี้

2.5.4.1 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างงาน ไม่ว่าจะ
เป็น

(ก) เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ

(ข) เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากนายจ้าง

(ค) เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านซึ่งนายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่า
เช่า

(ง) เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ที่ต้องชำระ

(จ) เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้รับเนื่องจากการจ้าง
งาน เช่น มูลค่าของการได้รับประทานอาหาร เป็นต้น

2.5.4.2 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่ง
งานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะ เป็น

(ก) ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด

(ข) เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส

(ค) เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการ
รับทำงานให้

(ง) เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่ โดยไม่เสียค่าเช่า

(จ) เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ

(ฉ) เงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำ หรือชั่วคราว

สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดดังนี้

(1) ผู้มีเงินได้สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 60,000 บาท (หมายถึง เงินได้พึงประเมินทั้งสองประเภทรวมกัน หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 ไม่เกิน 60,000 บาท ถ้าร้อยละ 40 ของเงินได้ทั้งสองประเภทรวมกันแล้ว เกิน 60,000 บาท ให้หักได้เพียง 60,000 บาท)

(2) ในกรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกินฝ่ายละ 60,000 บาท

(3) ในกรณีภริยามีเงินได้ประเภทที่ 1 และ 2 เฉพาะเงินได้ประเภทที่ 1 เท่านั้นที่ภริยาสามารถนำไปแยกคำนวณภาษีในชื่อของตนเองต่างหากจากเงินได้สามี ส่วนเงินได้ประเภทที่ 2 ต้องนำไปรวมคำนวณเสียภาษีในชื่อของสามี กรณีเช่นนี้การหักค่าใช้จ่ายของเงินได้ 2 ประเภทดังกล่าวต้องเฉลี่ยตามส่วน

2.5.4.3 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ได้แก่ ค่าแห่งคูัดวิลด์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล

สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะเงินที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์ โดยให้หักเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของค่าแห่งลิขสิทธิ์ แต่ไม่เกิน 60,000 บาท

ในกรณีสามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทนี้และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์เดียวกัน

สำหรับค่าแห่งกวีลส์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปี อันได้มาจากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล ไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ

2.5.4.4 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ได้แก่

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยเงินกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ไม่ว่าจะมียกหักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ตามปีใดหรือเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนุคคลอื่นเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์ และค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืมหรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

(ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไรหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายไทยให้จัดตั้งโดย เฉพาะสำหรับให้กู้เงิน ฯลฯ

ในกรณีที่บุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้มีเงินได้ตาม (ข) นี้ และความเป็นสามีภริยาของบิดามารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดา แต่ถ้าความเป็นสามีภริยาของบิดามารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดามารดาผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือของบิดาในกรณีบิดามารดาใช้อำนาจปกครองร่วมกัน หลักนี้ให้อนุโลมใช้กับบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

เงินได้ตาม (ข) ซึ่งได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย จะได้รับเครดิตภาษี 3 ใน 7 ส่วนของเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรที่ได้รับ ทั้งนี้เฉพาะผู้มีเงินได้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น อนึ่ง เครดิตภาษีนี้จะนำมาใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตอนสิ้นปีภาษีเท่านั้น แต่ไม่เกี่ยวกับการคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย และในการคำนวณภาษีเงินได้ต้องนำเครดิตภาษีเงินปันผลดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีโดยถือเป็นเงินได้พึงประเมินด้วย

(ค) เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ง) เงินลงทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กั้นไว้รวมกัน

(จ) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มา หรือเงินที่กั้น

(ฉ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วนหรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้ที่เกินกว่าทุน

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ในหลาย ๆ กรณี กฎหมายให้เลือกเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่ายแทนการนำไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่นตามหลักทั่วไป ซึ่งจะทำให้ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีตามบัญชีอัตราภาษีในอัตราที่สูงกว่าอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายสามารถประหยัดภาษีได้ (ถ้ามีเงินได้สุทธิต่ำกว่า 500,000 บาท ควรนำภาษีหัก ณ ที่จ่ายมารวมคำนวณภาษีจะเสียภาษีน้อยกว่า)

2.5.4.5 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับเนื่องจาก

(ก) การให้เช่าทรัพย์สิน

(ข) การผลิตสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน

(ค) การผลิตสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับแล้ว

ในกรณี (ก) ถ้าเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุผลอันควรเชื่อว่าผู้มีเงินได้แสดงเงินได้ต่ำไปไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเงินได้นั้นตามจำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เช่าได้ตามปกติ และให้ถือว่าจำนวนเงินที่ประเมินนี้เป็นเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ ในกรณีนี้จะอุทธรณ์การประเมินก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าการอุทธรณ์ตามประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณี (ข) และ (ค) ให้ถือว่าเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วตั้งแต่วันที่ทำสัญญา จนถึงวันผิดสัญญาทั้งสิ้น เป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการผิดสัญญานั้น

สำหรับเงินได้ประเภทที่ 5 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายให้ หักค่าใช้จ่ายได้ดังนี้ คือ

(1) การให้เช่าทรัพย์สิน ผู้มีเงิน ได้มีสิทธิเลือกหักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

ก. หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ

ข. หักเป็นการเหมาในอัตราดังต่อไปนี้

1) ถ้าเป็นบ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือแพ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30 ยกเว้นในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

2) ที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 20 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

3) ที่ดินที่มีได้ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีที่เจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 15 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

4) ยานพาหนะ ในกรณีเจ้าของผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

5) ทรัพย์สินอย่างอื่น ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 10 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

(2) การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน กฎหมายยอมให้ผู้มีเงิน ได้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 20 วิธีเดียว

(3) การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อมานั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ ร้อยละ 20 วิธีเดียว

2.5.4.6 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอื่นซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้

สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้เลือกหักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

(ก) ให้หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ

(ข) ให้หักเป็นการเหมาดังต่อไปนี้

1) เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป์ ให้หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 60

2) เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระนอกจาก 1) หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30

2.5.4.7 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกเหนือจากเครื่องมือ

สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

(ก) หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ

(ข) หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 70

2.5.4.8 เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง การขายอสังหาริมทรัพย์ หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในประเภทที่ 1 ถึงประเภทที่ 7 แล้ว

สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้เลือกหักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่งดังนี้

(ก) หักตามความจำเป็นและสมควร หรือ

(ข) หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละตามที่กฎหมายกำหนด

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรสำหรับเงินได้ประเภทที่ 5, 6, 7 และ 8 ดังกล่าวมาข้างต้นนั้นรายจ่ายที่จะนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นค่าใช้จ่ายตามปกติ มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจแต่ประเภทหรือต่อเงินได้แต่ละชนิด
2. เป็นจำนวนที่เหมาะสม และสมควรแก่กิจการ
3. ไม่เป็นรายจ่ายที่กฎหมายห้ามมิให้หักเป็นรายจ่าย
4. ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานการหักค่าใช้จ่ายพร้อมที่จะให้พนักงานตรวจสอบได้ และการเลือกขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรนี้ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ผู้มีเงินได้มีสิทธิ์เลือกปฏิบัติได้ว่า ปีใดจะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา หรือปีใดจะหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร นอกจากนี้ในปีภาษีเดียวกัน ผู้มีเงินได้ยังอาจหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้ประเภทหนึ่ง และหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรสำหรับเงินได้อีกประเภทหนึ่งได้ แต่เงินได้ประเภทและชนิดเดียวกัน หากเลือกหักค่าใช้จ่ายตามวิธีใดแล้ว จะต้องใช้วิธีเดียวกัน สำหรับเงินได้ประเภทนั้น

2.6 การหักค่าลดหย่อน

การหักค่าลดหย่อนเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ปรับปรุงฐานภาษีให้เป็นธรรมสอดคล้องกับความจำเป็นหรือภาระในการใช้จ่ายเลี้ยงครอบครัวของผู้เสียภาษี และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือด้านต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

ในการคำนวณเพื่อหาเงินได้พึงประเมินมาคำนวณภาษีค่าลดหย่อนที่ประมวลรัษฎากรกำหนดให้นำมาหักออกจากเงินได้ที่ได้ปรับปรุงแล้ว ได้มี 8 ประเภท ดังนี้

2.6.1 การหักค่าลดหย่อนส่วนบุคคล

ค่าลดหย่อนส่วนบุคคลที่หักได้ในปัจจุบันเป็นดังนี้

ก. ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

ข. คู่สมรส 30,000 บาท

ค. บุตรที่มีสิทธิ์หักค่าลดหย่อน และจำนวนเงินที่หักลดหย่อนได้คนละ 15,000 บาท หรือ 17,000 บาท (กรณีกำลังศึกษา) แล้วแต่กรณี

การหักค่าลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักเฉพาะบุตรซึ่ง

(1) มีอายุไม่เกิน 25 ปี และยังคงศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย หรือชั้นอุดมศึกษา (เมื่อจบการศึกษาแล้วได้รับอนุปริญญาหรือปริญญาตรีขึ้นไป) หรือ

(2) เป็นผู้เยาว์ หรือ

(3) ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ และไม่มีเงินได้พึงประเมินซึ่งไม่เข้าลักษณะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร ในปีภาษีนั้น ตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป

การหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ให้หักได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ แต่ในกรณีบุตรบุญธรรมนั้น ให้หักลดหย่อนในฐานะเดียวกัน

บุตรที่สิทธิหักลดหย่อนดังกล่าวข้างต้น ถ้ายังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถานศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ให้หักค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท รวมเป็น 17,000 บาท แต่ถ้าศึกษาในต่างประเทศจะหักค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษา 2,000 บาทไม่ได้ คงหักได้เฉพาะค่าลดหย่อนปกติ 15,000 บาทเท่านั้น

การหักลดหย่อนสำหรับคู่สมรสและบุตรของผู้มีเงินได้นั้น ให้ทำได้เฉพาะกรณีที่มีผู้มีเงินได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

2.6.2 เบี้ยประกันชีวิต

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิตตามจำนวนที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษีนั้น แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยกรมธรรม์ประกันชีวิตต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร นอกจากนี้การฝากเงินออมสินประเภทสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว ก็อยู่ในข่ายที่จะขอหักลดหย่อนตามเกณฑ์นี้ได้ด้วย

ในกรณีคู่สมรสของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิต และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ไม่ว่าคู่สมรสจะมีเงินได้หรือไม่ก็ตาม ให้หักค่าลดหย่อนได้ตามเกณฑ์เดียวกัน

ให้แนบใบเสร็จรับเงินหรือสำเนาใบเสร็จรับเงินเบี้ยประกันเพื่อเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งกรอกจำนวนใบเสร็จรับเงินที่แนบเป็นหลักฐานด้วย

2.6.3 เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนเงินสะสมที่ได้จ่ายไปในปีภาษีนั้น ได้ตามจำนวนเงินที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 183 (พ.ศ. 2533)

ในกรณีคู่สมรสของผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมตามวรรคหนึ่ง และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักค่าลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมฯ ของคู่สมรสที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นตามเกณฑ์เดียวกัน

2.6.4 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดยจำนวนอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นตามจำนวนเงินที่ได้จ่ายไปจริงในปีภาษีนั้น แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

การหักค่าลดหย่อนดังกล่าวนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหนังสือรับรอง (ตามแบบที่อธิบดีกำหนด)จากผู้ให้กู้ยืมเพื่อเป็นหลักฐานว่าได้มีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อดำเนินการดังกล่าวนี้ด้วย และให้แนบหนังสือรับรองดังกล่าวพร้อมทั้งกรอกจำนวนหนังสือรับรองแนบมาด้วย

2.6.5 เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมที่ได้จ่ายไปในปีภาษีนั้น ได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง

2.6.6 เงินบริจาค เมื่อผู้มีเงินได้หักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ดังกล่าวตามข้อ 3.6.1 ถึงข้อ 3.6.5 แล้ว ผู้มีเงินได้ยังมีสิทธิหักค่าลดหย่อนเงินบริจาคได้อีกเท่ากับจำนวนที่บริจาคจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ตามข้อ 3.6.1 - 3.6.5 แล้ว

เงินบริจาคที่จะหักค่าลดหย่อนได้นั้นมี 5 กรณี คือ

1) เงินบริจาคที่บริจาคให้แก่องค์การกุศลสาธารณะที่หักลดหย่อนได้ตลอดไป
ได้แก่

- ก. สถานพยาบาลของทางราชการ
- ข. สถานศึกษาของทางราชการ
- ค. สถานพยาบาลขององค์การของรัฐบาล
- ง. สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล
- จ. สภากาชาดไทย
- ฉ. วัฒนาอาราม

2) เงินบริจาคที่บริจาคให้แก่องค์การสาธารณะกุศล ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์การสาธารณะกุศล แต่อาจเพิกถอนได้หากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนเงินบริจาคตามกรณี (1) และ (2) ได้เท่าจำนวนเงินที่บริจาคจริง แต่รวมกันต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย หักค่าลดหย่อนส่วนตัว คู่สมรส บุตร เบี้ยประกันชีวิต เงินสะสมฯ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อหรือสร้างอาคารอยู่อาศัย ฯ และเงินสมทบ ฯ แล้ว

การหักค่าลดหย่อนดังกล่าว มีเงื่อนไขดังนี้

- (1) คู่สมรสที่ไม่มีเงินได้จะนำเงินที่ตนบริจาคมาหักค่าลดหย่อนไม่ได้
- (2) กรณีบริจาคเงินร่วมกัน โดยระบุชื่อทั้งผู้มีเงินได้และคู่สมรสในใบรับเงินบริจาค แต่ไม่ได้แยกจำนวนเงินไว้ให้ถือว่าบริจาคคนละครั้ง
- (3) กรณีบริจาคเงินร่วมกัน โดยระบุชื่อบุคคลหลายคนในใบรับเงินบริจาค แต่ไม่ได้แยกจำนวนเงินไว้ให้ถือว่าบริจาคเงินคนละเท่าๆ กัน
- (4) ให้แนบใบเสร็จรับเงิน หรือสำเนาใบเสร็จรับเงินบริจาคเพื่อเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งกรอกจำนวนใบเสร็จฯ ที่แนบเป็นหลักฐานด้วย
- (5) กรณีคู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้และอยู่ร่วมกันตลอดปีภาษี ประสงค์จะแยกคำนวณภาษี เฉพาะเงินได้ตามมาตรา 40 (1) ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนเงินบริจาคส่วนของตน

2.6.7 การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

ให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

2.6.8 การหักลดหย่อนในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีใช้ นิติบุคคล

ให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลในคณะ
บุคคลแต่ละคนที่อยู่ในประเทศไทยคนละ 30,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท

ตารางที่ 4 -2 โครงสร้างอัตรากำไรเงินได้ของไทย ปี 2535 - ปัจจุบัน

เงินได้สุทธิ (บาท)	ช่วงเงินได้สุทธิของแต่ละชั้น	อัตรากำไร	ภาษีสะสม
0 - 100,000	100,000	5	5,000
100,001 - 500,000	400,000	10	45,000
500,001 - 1,000,000	500,000	20	145,000
1,000,001 - 4,000,000	3,000,000	30	1,045,000
4,000,000บาทขึ้นไป		37	

2.7 อัตรากำไร

โครงสร้างอัตรากำไรเงินได้แบ่งออกเป็น 5 ชั้น เงินได้สุทธิชั้นแรก (ไม่เกิน 100,000 บาท) อัตรากำไรร้อยละ 5 เงินได้สุทธิชั้นที่สอง (100,001- 500,000 บาท) อัตรากำไรร้อยละ 10 เงินได้สุทธิชั้นที่สาม (500,001- 1,000,000,บาท)อัตรากำไรร้อยละ 20 เงินได้สุทธิชั้นที่สี่ (1,000,001- 4,000,000 บาท) อัตรากำไรร้อยละ 30 และอัตราชั้นสูงสุดที่เรียกเรียกเก็บจากเงินได้สุทธิตั้งแต่ 4,000,000 บาทขึ้นไป อัตราร้อยละ 37 ซึ่งเป็นโครงสร้างอัตรากำไรแบบอัตราก้าวหน้า

2.8 การชำระภาษี

การชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกได้ 4 กรณี คือ

กรณีที่ 1. การเสียภาษีตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

- กรณีที่ 2. การเสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน
- กรณีที่ 3. การเสียภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย และเงินกำไรบางประเภท
- กรณีที่ 4. การไม่ต้องเสียภาษี ถ้าเงินที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่า 5 บาท

2.8.1 การเสียภาษีตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

โดยปกติการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำนวนภาษีที่ต้องเสียคำนวณได้จาก อัตราภาษี คูณด้วยเงินได้สุทธิ ซึ่งเมื่อพิจารณาโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้ตามที่กฎหมายกำหนดจะเป็นอัตราภาษีส่วนเพิ่ม (marginal tax rate) กล่าวคือ ได้กำหนดอัตราภาษีแต่ละ อัตราตามช่วงของเงินได้สุทธิต่างๆ (next unit of any tax base) ในแต่ละชั้น ดังนั้น จำนวนภาษีที่ต้องชำระ จึงได้จากจำนวนเงินได้สุทธิแต่ละชั้น คูณ ด้วยอัตราภาษีในชั้น นั้นๆ จากนั้นจึงรวมจำนวนภาษีสะสมหรือจำนวนภาษีที่ต้องชำระทั้งหมดได้จำนวนเท่าใด ก็ชำระภาษีตามจำนวนนั้น

2.8.2 การเสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน

การเสียภาษีวิธีนี้ใช้ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 ถึง ประเภทที่ 8 มียอดเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป จะต้องเสียภาษีไม่น้อยกว่า ร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน กล่าวคือ ถ้าหากคำนวณเสียภาษีตามวิธีปกติดังในข้อ 3.8.1 แล้ว ได้จำนวนภาษีน้อยกว่าวิธีคำนวณแบบร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนแล้วจะต้องเสียภาษีแบบร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึง ประเมิน

ส่วนเงินได้ประเภทที่ 1 ให้คำนวณเสียภาษีตามวิธีปกติวิธีเดียว

2.8.3 การเสียภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยและเงินกำไรบางประเภท

เงินได้บางประเภทและบางกรณี ผู้มีเงินได้อาจแยกคำนวณภาษีต่างหากแทนการ นำไปรวมกับเงินได้ประเภทอื่นเพื่อคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปีก็ได้ โดย กฎหมายกำหนดไว้ว่าเงินได้เหล่านั้น หากได้มีการคำนวณและถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามหลักเกณฑ์ในเรื่องภาษีหัก ณ ที่จ่ายแล้ว ก็สามารถเสียภาษีเงินได้ตามจำนวนที่ถูกหัก

ภาษี ณ ที่จ่ายโดยไม่ต้องนำไปรวมกับเงินได้อื่นเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปีอีก แต่ถ้าผู้มีเงินได้เห็นว่า การนำไปรวมกับเงินได้อื่นเพื่อคำนวณภาษีตามหลักทั่วไปจะเสียภาษีน้อยกว่าหรือทำให้ได้คืนภาษี ก็ชอบที่จะนำไปรวมกับเงินได้อื่นเพื่อคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปีตามหลักทั่วไปได้

2.8.4 การไม่ต้องเสียภาษี ถ้าเงินที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่า 5 บาท

ในกรณีที่ภาษีเงินได้เมื่อคำนวณแล้วมีจำนวนต่ำกว่า 5 บาท ให้เจ้าพนักงานงดเรียกเก็บภาษี

2.9 ผลของการจัดเก็บภาษีเงินได้ในฐานะเครื่องมือนโยบายทางเศรษฐกิจ

2.9.1 บทบาทในการหารายได้

ดัชนีการพึ่งพา (reliance indicator) เป็นดัชนีที่ใช้วัดบทบาทในการหารายได้ให้รัฐบาลของภาษีใดภาษีหนึ่ง ซึ่งคำนวณได้จากสัดส่วนของภาษีนั้น ๆ ต่อรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด ในปัจจุบันภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอำนาจรายได้ให้รัฐบาลประมาณร้อยละ 10-12 ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด อัตราการขยายตัวของรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของรายได้ประชาชาติ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างอัตราภาษีเป็นอัตราก้าวหน้า ทำให้รายรับจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความยืดหยุ่น

ตารางที่ 4-3 รายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย ปี 2520 - 2539 (บางปี)

หน่วย : ล้านบาท

ปี	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(1)	ภาษีอากรรวม(2)	(1)/(2) %
2520	3,636.2	52,157.6	6.97
2525	11,295.7	100,260.9	11.26
2530	18,815.7	117,313.8	10.98
2535	50,544.5	425,742.4	11.87
2536	54,182.6	485,802.3	11.15
2531	64,937.1	573,659.0	11.32
2538	85,753.9	731,498.9	11.72
2539	108,788.5	808,540.8	13.45

ที่มา: กรมบัญชีกลาง สถิติการคลังปีต่าง ๆ

2.9.2 การกระจายความเป็นธรรม

โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยเป็นอัตราก้าวหน้า ผลของการจัดเก็บภาษีจึงมีบทบาทในการลดความเหลื่อมล้ำลงได้บ้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อเราพิจารณาหลักเกณฑ์ในการหักค่าใช้จ่ายของผู้มีเงินได้ประเภทที่ 5 - 8 ซึ่งเป็นเงินได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัว ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้ผู้มีเงินได้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นเหมาในอัตราที่ค่อนข้างสูง เป็นเหตุจูงใจให้ผู้มีเงินได้ไม่จัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามหลักการประกอบธุรกิจทั่วไป จึงเป็นการยากที่จะทราบเงินได้พึงประเมินที่แท้จริง ก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษีโดยการแจ้งเงินได้พึงประเมินต่ำกว่าความเป็นจริง หรือบางรายอาจไม่แจ้งเสียภาษี ในทางตรงกันข้าม ผู้มีเงินได้ประเภทที่ 1 - 2 จะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายและแจ้งเงินได้พึงประเมินตามความเป็นจริง ทำให้บทบาทของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมอ่อนด้อยลง

2.9.3 การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ภาษีเงินได้เป็นภาษีที่รัฐบาลใช้เป็นกลไกในการรักษาเสถียรภาพภายในของระบบเศรษฐกิจ โดยทั่วไปโครงสร้างอัตราภาษีเป็นอัตราก้าวหน้า ความยืดหยุ่นรายได้ภาษีจึงมีค่ามากกว่าหนึ่ง เมื่อเราพิจารณาโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้ของไทยก็เป็นแบบก้าวหน้า ค่าความยืดหยุ่นรายได้ของไทย⁴ มีค่าเท่ากับ 1.460 ภาษีเงินได้ของไทยจึงสามารถเป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยอัตโนมัติได้

2.9.4 การส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย กฎหมายยอมให้ผู้มีเงินได้หักค่าลดหย่อนเพื่อบรรเทาภาระของผู้เสียภาษีหลายประการ จึงเป็นการช่วยบรรเทาภาระของผู้เสียภาษีลงได้มาก และอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ในปัจจุบันก็ไม่สูงมาก ผลของการจัดเก็บภาษีจึงไม่เป็นการบั่นทอนแรงจูงใจในการทำงานและการออม เราจึงสรุปได้ว่า ลักษณะโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

3. แนวคำถามอธิบายความหมายของคำ

1. เงินได้ (income).....
.....
2. เงินได้ที่ต้องอาศัยน้ำพักน้ำแรง (earned income).....
.....
3. เงินได้ที่ไม่ ต้องอาศัยน้ำพักน้ำแรง (unearned income).....
.....
4. เงินได้รวมประเภท (global income).....
.....
5. เงินได้แยกประเภท (schedual income).....
.....

6. หลักถิ่นที่อยู่(resident rule).....
7. หลักแหล่งเงินได้ (source rule).....
8. หลักสัญชาติ(citizenship rule).....
9. เงินได้พึงประเมิน (gross income or assessable income).....
10. เงินได้ปรับปรุงแล้ว (adjusted gross income).....
11. เงินได้สุทธิ (net income or taxable income).....
12. ดัชนีการพึ่งพา (reliance indicator).....

4. แนวคำถามแบบอัตนัย

1. ตามแนวความคิดของ Paul A. Samuelson เงินได้จำแนกออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย
2. ขั้นตอนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มี 3 ขั้นตอน อะไรบ้าง จงอธิบาย
3. ใครบ้างที่ เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จงอธิบายให้ชัดเจน
4. ตามประมวลรัษฎากรเงินได้พึงประเมินแบ่งออกเป็น 8 ประเภท อะไรบ้าง และแต่ละประเภทประมวลรัษฎากรกำหนดหลักเกณฑ์และอัตราหักค่าใช้จ่ายไว้อย่างไรบ้าง จงอธิบาย
5. เพราะเหตุใดการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จึงให้ผู้มีเงินได้หักค่าใช้จ่ายในการได้มาซึ่งเงินได้ออก จงอธิบาย

6. คำลดย่อน คือ อะไร จำเป็นหรือไม่ที่การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต้องให้ผู้มีเงินได้หักคำลดย่อน เพราะเหตุใด

7. ตามประมวลรัษฎากร คำลดย่อนแบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง อยากราบว่าเกณฑ์การหักคำลดย่อนแต่ละประเภทเป็นอย่างไร จำนวนเท่าใด จงอธิบาย

8. การชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากรจำแนกได้ 4 กรณี มีอะไรบ้าง จงอธิบาย

9. โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยมีข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง จงอธิบาย

10. โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยเอื้ออำนวยในการใช้เป็นเครื่องมือทางการคลังในการกระจายความเป็นธรรม การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด จงอธิบาย

เชิงอรรถบทที่ 4

1. ไกรยุทธ ชีรตยาสินันท์ ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีของไทย กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด 2531 หน้า 3
2. Harvey S. Rosen. **Public Finance**. Illinois : Richard D. Irwin. inc., 1988, pp. 348 .
3. สมชัย ฤชุพันธุ์ เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยภาษีอากร กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526 หน้า 27
4. โกวิทช์ โปษยานนท์ “ ความยืดหยุ่นรายได้ภาษีรัฐบาลไทยกับฐานะทางการคลังในป้บประมาณ 2543 (ค.ศ. 2000) ” วารสารเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน 1994) หน้า 255 - 277

หนังสืออ่านประกอบบทที่ 4

โกวิทช์ โปษยานนท์ “ ความยืดหยุ่นรายได้ภาษีรัฐบาลไทยกับฐานะทางการคลังในปีงบประมาณ 2543 (ค.ศ. 2000)” วารสารเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (กันยายน 1994) หน้า 255 - 277

ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์ ทฤษฎีภาษีเงินได้และภาษีของไทย กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด 2531 บทที่ 1

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บทที่ 12

กลุ่มนักวิชาการภาษี ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์ 2535 ภาค 2

สาธิต รังคศิริ ประมวลรัษฎากร กรุงเทพฯ ฯ: บริษัท บางกอกเทรนนิงเซ็นเตอร์ จำกัด 2538 หมวดที่ 3 ส่วนที่ 2

สุเทพ พงษ์พิทักษ์ “การวางแผนภาษีอากร ” สรรพากรสาส์น ปีที่ 40 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2536) หน้า 3-62

สมชัย ฤชุพันธุ์ เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยภาษีอากร กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ 2526 บทที่ 2

สรรพากร,กรม คำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรุงเทพฯ ฯ: บริษัทสามเจริญพาณิชย์ จำกัด 2539

เอนก เรียรถาวร เศรษฐศาสตร์ภาษีอากร 2 กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2533 บทที่ 5

Hyman, David N. **Public Finance A contemporary Application of Theory to Policy** (4
th edn.) New York : The Dryden Press. 1993, Chapters 13-14.

James, Simons & Chirstopher Nobes. **The Economics of Taxation.** London : Prentice
Hall. 1992, chapters 8-9.

Mikesell, John L. **Fiscal Administration analysis and Application for The Public
Sector** (2nd edn.) Chicago , Illinois : The Dryden Press. 1986, Chapter 7.

Musgrave, R. A. & P.B. Musgrave.. **Public Finance in Theory and Practice** (5th edn.)
New York : McGraw-Hill ., 1989, Chapters 19-20.

Rosen , Harvey S. **Public Finance** Illinois : Richard D. Irwin. inc., 1988, Chapters
14 - 15.